СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVI. Ч. 152. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ПЯТНИЦЯ, 2-го ЛИПНЯ 1948. No. 152. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JULY 2, 1948. VOL. LVI.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ЮНІСТИ ГОТОВІ ДО САБОТАЖУ НА ВИПАДОК ЗУДАРУ З СОВЄТАМИ

Вашингтон, 30 червня. — Допити, переводжені представниками палати репрезентантів, виявили, що 14 робітничих юній, які оперують в окрузі Ню Йорку, мають тисячі членів, готових почати саботаж, якщо б між Злученими Державами й совєтською Росією прийшло до зудару. Оцю заяву склав перед робітничою підкомісією палати Луїс Броїдо, віцепрезидент торговельної спілки Гімбел Бродерс. Він давав відповіди як свідок комісії у її досліджуванні комуністичної інфільтрації в юніях. Броїдо не обмежився на само твердження, а назвав по імені девять людей, які творять „солідне ядро лівого крила провідників" у юніях, які обєднують службовиків і робітників у департаментових крамницях в Ню Йорку. Броїдо каже, що в жадній більшій крамниці в Ню Йорку страйк робітників не може обійтися без переміни на клясову боротьбу впродовж 24 годин. Він признав, що головні уряди юній не є в руках большевиків, одначе нюйорські відділи опановані большевиками і вони видають накази не слухати головних урядів. Конгресмен Фред А. Гартлі, голова робітничої комісії, заповів переведення дальшого переслухання до Ню Йорку, коли б виявилося, що інші свідки мають важні вісті про цю справу.

ЗРАДНИКА З ЧАСІВ ВІЙНИ ЗАСУДИЛИ НА ДОСМЕРТНУ ТЮРМУ.

Бостон. — Роберт Г. Бест, 52-літній колишній американський журналіст, якого недавно судейська лава признала винуватим зради краю під час війни, дістав кару досмертної тюрми. Він має теж заплатити $10,000 грошевої кари. Бест походить з Сомтер у стейті Савт Каролайна, прожив більшу частину свого дозрілого життя в Европі. Під час війни він став на службу нацистів, виголошуючи радієві промови проти Аліянтів. У суді Бест оправдувався тим, що він є фанатик і борець за правду. Він твердив, що він не був платним агентом нацистів, а діставав лише по $200 місячно на видатки. Він зголосив відклик від присуду.

КРАЄВИЙ ДЕНЬ СВОБОДИ 1-го ЛЮТОГО.

Вашингтон. — Президент Труман назначив день 1 лютого як Краєвий День Свободи. Він підписав резолюцію конгресу, яка домагається, щоб святкувати Тринадцяту Поправку до Конституції, якою за президента Линколна знесено невільництво в Злучених Державах 1 лютого 1865 р. Це свято буде в першу чергу святом нігрів і при підписанні резолюції був приявний Елдер Мишо, предсідник Краєвого Святкування Поступу Колірових Людей в Америці.

ПОЛІТИЧНІ ПРОМОВИ ПО РАДІО ВІЛЬНІ ВІД ЦЕНЗУРИ.

Вашингтон. — Федеральна Комісія Комунікацій потвердила своє попереднє рішення, що радіостації не мають права накладати цензури на політичні промови, виголошувані з їхніх висилень, хоч би ці промови містили проступний матеріял. Тому, що конгрес обмежив свободу промовців, радіовисильні стації не можуть бути потягані перед суд за відшкодування, коли б хтось потерпів внаслідок промов, виголошуваних по радіо. За шкоду відповідає промовець.

ПРИВЕЗЕНО ДО АМЕРИКИ ТІЛО ЖИДІВСЬКОГО ПАТРІОТА.

Ню Йорк. — Тіло полк. Давида Маркуса, бувшого нюйорського комісаря для поправи дітей, привезено літаком на майдан Ля Гвардії з Палестини. Маркус служив в американській армії підчас війни, а коли почалася жидівсько-арабська війна, його покликала жидівська підпольна армія на тайного команданта. Він згинув при облозі Єрусалиму арабами 10 червня, майже в передодні підписання примиря між обома сторонами. Його поховають з усіми військовими почестями. Участь у похороні заповів губернатор Тамес Е. Дюї.

ОПРАЦЬОВУЮТЬ ДЕМОКРАТИЧНУ ПЛЯТФОРМУ.

Вашингтон.—Більше ніж 50 дорадників запрошено на найближчу середу до Филаделфії для виготовлення програми Демократичної партії для вжитку Краєвої демократичної Конвенції, яка збирається 12 липня. На чолі комісії, яка опрацьовує плятформу, стоїть сенатор Френсис Майерс з Пенсилвенії. Головними предметами, які мають обговорити у плятформі, намічають: небезпеку інфляції, зріст цін, поміч високим школам; з поля міжнародної політики: спосіб контролі можливих подій у міжнародній політиці. Крім того багато проєктів з ділянки праці, зрівняння громадянських прав, рільничі справи і безмежне число різних подробиць. Для таких справ будуть назначені підкомісії.

АСТРОНОМИ ВІДКРИЛИ 700 ВЕЛИКИХ ЗІР.

Мавнт Вилсон, у Каліфорнії. — При допомозі недавно вставленої нової сочки в телескопі в тутешній обсерваторії відкрито в молочній дорозі десятки тисяч нових зір, між ними 700 зір велетенських розмірів. Деякі з великих зір тисячу разів більші від нашого сонця. Між ними є велетні-зорі, що їх зараховують до кляси „С", а їх досі відкрито лише 20. Одна з таких нововідкритих зір находиться на боці від молочної дороги і належить до так званих „мандрівних зір".

ГОТЕЛЬ ПЕНСИЛВЕНІЯ В НЮ ЙОРКУ ЗМІНИВ ВЛАСНИКА.

Ню Йорк. — Звісний популярний готель Пенсилвенія, у якому відбуваються часто краєві зїзди й зібрання, перейшов на власність консерну Статлера. Це готелеве підприємство звісне в західних стейтах, а тепер поширило свою діяльність від океану до океану.

Америка не вступиться з Берліна — заявляє Маршал

Вашингтон, 30. червня. — Уряд Злучених Держав ще раз виразно заявив, що не вступиться з Берліна перед совєтською бльокадою, яка „видвигає основне питання поважної натури і з яким ми маємо надію розправитися негайно". Оце становище Америки зясував секретар стейту Джордж К. Маршал у відповідь на продовжування совєтської бльокади в Берліні. „У міжчасі ми використаємо в якнайбільших розмірах нашу спроможність постачати харчові засоби повітряним транспортом для цивільного населення" — сказав Маршал. На знак, що його слова не є сказані на вітер, уряд вислав нові транспортові літаки марки Бі-29 до Німеччини. Департамент стейту відмовився дати вияснення на значення слів „основне питання поважної натури, з яким уряд надіється розправитися негайно".

ЕКА ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ПРОДАЖОМ ВОЄННИХ МАТЕРІЯЛІВ СОВЄТАМ.

Вашингтон. — Пол Гофман, адміністратор Економічної Кооперації, остеріг, що Америка відтягне допомогу з Програми Видужання Европи таким країнам, які відступлять які небудь воєнні матеріяли Совєтам. Як приклад таких матеріялів Гофман згадав продаж Великобританією пружинових машин Совєтам. Він назвав такі машини „контрабандою".

ВИЯСНЮЮТЬ СТАНОВИЩЕ ТІТА НАМІРОМ СОВЄТІВ АНЕКТУВАТИ БАЛКАН.

Вашингтон. — Горстка румунських дипломатів, які перебувають в Америці на вигнанні, твердять, що Тіто відорвав Югославію від Москви тому, що він передбачував наміри Совєтів анектувати Балканські країни під їхню корміг. Дипломати кажуть, що Румунія вже давно була призначена Совєтам на анексію, як про це зрештою появилися були звідомлення при кількох нагодах. Тіто виповів послух Москві тому, що Югославія є найбільш націоналістичною країною із усіх балканських держав. Румунські дипломати є того переконання, що за Югославією підуть інші підсовєтські країни.

УРЯД БРИТАНІЇ ПЕРЕБРАВ КОНТРОЛЮ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКОГО РОЗВИТКУ.

Лондон, 1. липня. — Сьогодні в ночі в Британії увійшов в силу закон, що віддає в руки уряду контролю розвитку сільського господарства в цілій країні, не нарушуючи самого права приватної власности. Закон матиме рішальне значення для розвитку сільського господарства в Британії.

ОСТАННІЙ ВІДДІЛ БРИТАНСЬКОГО ВІЙСЬКА ВИХАВ З ПАЛЕСТИНИ.

Гайфа, Палестина, 1. липня. — Вчора з місцевого порту виїхав останній відділ британського війська, закінчуючи евакуацію цеї країни на один місяць перед назначеним реченцем. Сьогодні перший день, як в Палестині не повіває прапор Юнії Джека, від часу, як його там піднесено в дні 2-го листопада 1917 року.

АМЕРИКА ЗВІЛЬНЯЄ ЮГОСЛАВСЬКЕ ЗОЛОТО.

Вашингтон. — Уряд Злучених Держав згодився звернути Югославії около 40 мільйонів золота, замороженого в банках, якщо Югославія згодиться заплатити Америці різні відшкодування у висоті 17 мільйонів долярів. Усього замороженого маєтку має Югославія в Америці на суму 57 мільйонів. Цей маєток заморожено ще під час війни в 1941 році, щоб його не дістали країни Осі.

ПУБЛИЧНА ПОЯВА ТІТА

ВЕРНУВСЯ З ОСТРОВА, ДЕ СКРИВАВСЯ ПЕРЕД „ТОВАРИШАМИ".

Београд, 1. липня. — Югославський комуністичний диктатор, маршал Тіто, що став центральною особою в останній кризі комуністичного інтернаціоналу, показався вчора публично в столиці Югославії, вернувши з острова на Адріятику, де перебув від половини червня, як розлам з Москвою вже був для нього очевидний. Загально вважалося, що Тіто перебуває в своїй літній оселі Блед на Словенії. Але він, знаючи добре методи і засоби полагоджування конфліктів між комуністами, виїхав таємно на острів на Адріятику, де можна було лекше поробити відповідні охоронні заходи.

Британія готова до війни

ІСТОРИЧНЕ РІШЕННЯ БРИТАНСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ В СПРАВІ БЕРЛІНСЬКОЇ КРІЗИ.

Лондон, 1. липня. — Британський парлямент солідарно і за вийнятком одного тільки комуністичного представника виніс сьогодні історичне рішення, що Велика Британія радше заризикує війною, ніж мала б уступити Совєтському Союзові в теперішній політичній кризі в Берліні. Під цим оглядом представники урядової Лейбуристської і опозиційної Консервативної партій солідарно піддержують уряд. Під час винесення цього рішення та дебат над ним в Палаті Громад були приявні всі члени уряду, як теж всі головні і відповідальні британські керівники, включно з воєнним премієром Винстоном Чорчилем. Амбасадори Злучених Держав і Франції пильно прислухувались нарадам. В звідомленні стверджується, що під час дебат та після винесення рішення не було найменших познак будь-якої воєнної гістерії, не маяли прапори і не було реторики, але кожний, хто знає британців, здавав собі справу з історичної ваги цего рішення. Справу реферував міністер закордонних справ Бевин, підкреслюючи цілу серіозність витвореного совєтською бльокадою положення в Берліні. Він, подібно як це зроблено теж з американського боку, ствердив велику і надсподівану спроможність постачання до Берліна харчів та інших продуктів повітряною дорогою і говорив: „Нас поінформовано, що уряд Злучених Держав Америки, подібно як і ми самі, вважає свою позицію в Берліні за оперту на виразному договорі і його задум залишитись в Берліні є незмінний". Міністер Бевин одержав спонтанну апробату послів, як ствердив, що Британія і Америка не здадуть своїх позицій. Опісля Бевин святочно заявив: „Як що ми хочемо бути відверті самі зі собою, бо це є серіозна і врочиста хвилина в цій Палаті, ми мусимо рахуватися з риском війни. Як важкий є цей риск, альтернативна політика включає не тільки риск, але майже певність війни". На попередні натяки з Парижа про переговори в цій справі, Бевин заявив: „Ми були б готові обговорити справу на базі чотирьох великодержав, але тільки тоді, як всі останні труднощі в Берліні будуть повністю усунені".

ЗАХІДНА АВІЯЦІЯ СКРІПЛЮЄ ПОСТАЧАННЯ ДО БЕРЛІНА.

Берлін, 1. липня. — Через „повітряний коридор" понад совєтську зону зі заходу до Берліна тепер кожного дня летить безперервний ряд американських і британських транспортових літаків, що забезпечують харчами та иншими продуктами вже не тільки свої гарнізони, але й німецьке населення, після того, як Совєти перервали сухопутній і водний транспорт до цього міста та самі здержали всяке постачення. Для повітряного постачання Британія задумує використати всю свою транспортову повітряну фльоту в Німеччині, в кількості понад 200 літаків, тоді як кількість американських літаків це число вже тепер на багато перевищує. До совєтських обіцянок на злагіднення облоги Берліна західні союзники не мають довір'я. Навпаки, тут кружляють поголоски, що Совєти підготовляють труднощі і перешкоди теж для цего транспорту, що — згідно з останнім рішенням британського уряду — означало б війну.

ПЕРША СЕСІЯ НІМЕЦЬКОЇ АСАМБЛЕЇ ВІДБУДЕТЬСЯ 1-го ВЕРЕСНЯ.

Франкфурт над Майном, 1. липня. — Американський, британський і француський військові губернатори Німеччини, після порозуміння із своїми урядами, рішили вчора поінформувати премієрів 11 західно-німецьких країн, щоби вони поробили заходи для скликання першої сесії західно-німецької Конституційної Асамблеї в дні 1-го вересня. В цій справі сьогодні мають відбутися окремі наради з німецькими представниками.

МОНТГОМЕРІ ВІДВІДАЄ ФРАНЦІЮ.

Лондон, 1. липня. — Британське міністерство війни повідомило, що шеф імперіяльного генерального штабу, фільдмаршал вайкаунт Монтгомері, відвідає в дні 8-го липня Францію.

ТІТО ПЕРЕХОДИТЬ ДО НАСТУПУ

ПРОПОНУЄ СТВОРИТИ БАЛКАНСЬКИЙ БЛЬОК НА БАЗІ РІВНОСТИ.

Београд, Югославія, 1 липня. — Центральний Комітет комуністичної партії Югославії, після передчорашнього відкинення звернених проти нього обвинувачень Москви і Комінформу, перейшов вчора сам до наступу та запропонував створення з Югославії, Болгарії та Альбанії „балканський бльок" на базі рівности заінтересованих народів. Видвигнення ідеї балканського союзу є вже не тільки обороною югославських комуністів перед Москвою, але й виразним наступом, бо проти цеї думки Москва вже свого часу виразно виступила ще тоді, як з подібними плянами виступив болгарський комуністичний провідник Дімітров. Пропозицію балканського бльоку видвигнув ЦК югославської комуністичної партії в новій партійній програмі, що її тепер розіслано до всіх низових партійних організацій для перегляду та підготовки дискусії на 5-ий конгрес цеї партії, заповіджений на 21-го липня. В програмі на тему балканської федерації дослівно пишеться: „Комуністична партія Югославії буде змагати до найтіснішої співпраці з народними республиками Болгарії й Альбанії та працювати для створення передумов до об'єднання Болгарії, Альбанії і Югославії на базі національної рівности". В усіх точках програми повністю ігнорується партійну лінію і вимоги та останні закиди Комінформу і югославська компартія тут вже виступає цілком незалежно як комуністична партія своєї країни, покликуючись на загальну комуністичну теорію від Маркса до Сталіна, але нав'язуючи головно до власних „традицій". В програмі говориться про „тісну співпрацю" зі Совєтським Союзом, але теж про „найтіснішу" з Болгарією та Альбанією. Підкреслення бази національної рівности є рівночасно посередньою атакою на Москву, яка такої рівности не признає своїм сателітам.

ВАРШАВА ВІДМОВЛЯЄТЬСЯ ВІД КОМЕНТАРІВ.

Варшава, 1 липня.— Речник польського комуністичного уряду, ген. Грош, заявив вчора на пресовій конференції, що він „не має жодних коментарів" на запит, чи розкол між Москвою і Тітом матиме вплив на польсько-югославські стосунки. Таку саму відповідь він давав на всі інші запитання в цій справі.

ОСТОРОГА ДЛЯ МАДЯРСЬКИХ КОМУНІСТІВ.

Будапешт, 1 липня. — Центральний Комітет мадярських комуністів остеріг вчора усіх членів своєї партії, що вони теж не є „невинні", заявляючи, що декларація Комінформу в справі Югославії повинна бути теж зобов'язанням для кожного комуніста.

ЧИСТКА В КОМПАРТІЇ РУМУНІЇ.

Лондон, 1 липня. — Тут напспіли перші вістки про широко закроєну чистку в комуністичній партії Румунії, включно з її верхівкою. Одною з перших жертв цеї чистки мав впасти заступник предсідника робітничої партії, Георгіу-Дей. Чистка мала б стояти у зв'язку з останніми подіями в Югославії.

ЗАХІДНІ СОЮЗНИКИ „СЛІДКУЮТЬ З УВАГОЮ" РОЗВИТОК В СОВЄТАХ.

Лондон, 1 липня. — Франція, Британія та Америка продовжують віддавати бачну увагу конфліктові в совєтській частині Европи. Хоча урядово вони здержуються від коментарів, що свідчили б про їх офіційне становище, проте з пресових насідлень виходить виразно, що вони не мають нічого проти того, як большевики полаються самі між собою. У Вашингтоні повідомлено про ожилення американсько-югославських господарських переговорів в справі звільнення заморожених в Америці резервів югославського золота на 50,000,0000 долярів та про сплату Америці югославських боргів на 20,000,000 дол., включно з відшкодуванням за збиті минулого року над Югославією два американські літаки.

БОЛГАРІЯ ПІДДЕРЖУЄ [illegible]

Софія, Болгарія, 1 липня. — Болгарський комуністичний уряд заявив вчора, що „здорові основи наших стосунків з Югославією є непорушні", а болгарська преса ще виразніше підкреслює, що „хвилева кріза в югославській комуністичній партії не може мати впливу" на відносини між обома країнами. При цьому в редакційних коментарах стверджується, що Болгарія цілком не думає встрявати у внутрішні справи Югославії, до яких вона зараховує теж останній конфлікт з Комінформом.

„УРРА ТІТО!" — КРИЧАТЬ ЧЕХИ.

Прага, 1. липня.— Вчора вулицями Праги демонстрували 2,000 югославів, що приїхали на спортивну імпрезу Сокільського злиту. Під час походу вони постійно підносили оклики „хай живе товариш Тіто", а багато тисяч чеських глядачів, між ними багато вояків, відповідали їм окликом „Урра Тіто".

БОЛГАРИ ВБИЛИ КОМУНІСТИЧНОГО ПІЛОТА ТА ВТІКЛИ ДО ТУРЕЧЧИНИ.

Істамбул, Туреччина, 1 липня.—Вчора на місцевому аеродромі приземлився нелегально болгарський літак і виявилося, що 20 болгарських подорожних вбили в повітрю комуністичного пілота і зранили його помічника, а самі замість з Варни до Софії, заїхали до Туреччини.

ВИБОРИ У ФІНЛЯНДІЇ.

Гелсинки, Фінляндія, 1 липня. — Сьогодні в цілій країні відбудуться вибори до однопалатного парляменту, що матимуть рішальне значення для дальшої долі цеї країни. Проблемою є з якими представниками висловляться фінці: за демократами західного стилю, чи „новими демократами" зпід знаку серпа і молота.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$2.75	Three months	$2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

БРАНКА В ЧАСІ МИРУ

Гітлер був першим, що заставив конгрес ухвалити побір рекрутів в часі, коли Америка не була в дійсній війні. Тоді говорилося тільки про „війну нервів". Сталін є тим другим, що змусив конгрес це повторити в часі, коли ще далі говоримо про „холодну війну".

Законопроєкт про Поборову Службу дістав 24 червня підпис президента Трумана і тим самим став обовязуючим законом. Згідно з його вимогою зачнеться від 22 вересня бранка молодих людей у віці від 19—25 років, очевидно з різними винятками та полекшами, передбаченими законом. Вишколення триватиме 21 місяців.

Таким чином військова сила Злучених Держав збільшиться в мирному часі до 2,005,882 вояків. Як до цього додамо більйони долярів, що їх ухвалив конгрес на зброєння, тоді щойно добре зрозуміємо, що тут іде про справжнє воєнне поготівля, хоч тільки для оборони.

Як знаємо, законопроєкт про Поборову Службу перейшов в конгресі при самому кінці нарад. Теж знаємо, що цей законопроєкт дав притоку до дуже гарячих дебат, обструкції і т. п. Можна сказати, що навіть ціла суспільність була довго роздвоєна у своїх думках щодо військового примусу в мирний час. І не диво, бо американці такий народ, який війни ненавидить, а з війною і це все, що її нагадує, а примусова бранка і зброєння нагадують війну. До того є ще страх перед військовою диктатурою, а з нею і страх перед тоталітарними лихами, які диктатури з собою приносять. Це й причина, чому такі люди як Нормен Томас є безкомпромісовими противниками військової, примусової бранки в мирному часі, вважаючи бранку „найбільшим позитивним ударом в американські цивільні свободи". Томас боїться „мілітаризації" країни, щоб вона через мілітаризацію не стала тоталітарною державою, так, як це сталося з багатьома державами в Европі. Такий страх є у багатьох американців, тому ледви чи був би перейшов в конгресі ще цеї сесії законопроєкт про Поборову Службу, коли б не були надійшли тривожні вісті з Берліна, де приходить до щораз гостріших конфліктів між Мілітарними Управами Злучених Держав, Великої Британії та Франції та Совєтською Мілітарною Управою, яка хоче захопити в свої виключні руки цілу владу над Берліном. Правда, це лишень один інцидент, але дуже важний, бо тут іде не тільки про Берлін, але про намагання Кремля захопити цілу Німеччину.

Немає найменшого сумніву, що американський нарід ніколи не був би дав згоди на небувалі в мирних часах грошеві видатки на зброєння країни, ні не погодився б з примусовою військовою бранкою, коли б не добачував справжньої небезпеки. Цею небезпекою є нині Росія, є нею агресія Кремля, є нею московський імперіялізм, продовжуваний червоними царями.

Злучені Держави будуть цілком певно далі вминати усякого воєнного конфлікту з Росією, але водночас будуть уже готові відперти силу силою. Це є властива причина примусової бранки в часі, коли нема війни.

Большевицький Зевес сердиться

І сердитий же той большевицький Зевес — Сталін на комуністичному Олімпі — Кремлі. Його лють і сердіння ні меж, ні стриму не мають, як і немають їх його жорстокість та кровожадність. Власну жінку він колись трупом на місці положив, а трупами вбитих ним чоловіків, жінок і дітей можна б всі гірські провалля, або морські глибини виповнити. В самій тільки Україні і за один тільки тричі проклятий голодний 1933 рік біля шість мільйонів з його вини пішли землю гризти, бо їм їх власний хліб відібрано. А скільки тих, що погинули протягом цілого його царювання по всіх усюдах совєтської „одної шостої частини світу"? Їм же справді ність числа.

В останньому большевицький Зевес знову розсердився, та ще й як розсердився. На це вже не зверталося б більшої уваги, якщоб він розсердився на своїх безпосередніх рабів, бо на них він завжди сердиться. Цим разом його гнів впав на голову одному з його маленьких боженят, на Тіта в Югославії. І задрижало комуністичне царство від страшних громів большевицького Зевеса на Тіта та його „соратників". Причина? „Дай мені чоловіка, а я вже знайду для нього карний закон'' — характеризує відносини в Совєтах один з колишніх Сталінових рабів, Михайло Романенко, згідно з повідомленням Н. Й. Таймсу. В тому то й ціла суть большевицького „вчення", що кожну людину вже з природи вважає „злочинцем" і кожний завжди мусить бути приготований, що від нього зажадають доказів, що він тим злочинцем не є.

Югославському Тітові закинено цілий ряд злочинів, очевидно, не тих, що йому можна закинути. Бо ясно, що Москва не потягне його до відповідальности за всі безправ'я, яких він допустився над югославським народом, від вбивства провідника його визвольного руху Міхайловіча починаючи, а на поступове введення в країні большевицького рабства і терору кінчаючи. Йому закидується головно те, що він не добре служить московсько-большевицьким інтересам, що він не держить наказаного Кремлем кроку в довгому ряді запроданих, або обдурених „собирателей земли русской", що він фальшує в дириґованій Кремлем оркестрі совєтських сателітів. А вже найбільшою провиною Тіта вважається, виходило б, те, що він не складає досить низьких чолобитень Зевесові на Кремлі, але в додатку ще й сам в большевицький Олімп преться.

Це є офіціяльна верзія громів-тучі в большевицькому царстві. Але за цим усім добачується ще найрізноманітніші можливості, бо кожний з досвіду історії знає, що за кожною большевицькою акцією, крім видного, мусить бути ще й якесь скрите лайдацтво.

Загальна опінія в світі на тему останнього виступу Сталіна і московських большевиків проти Тіта і югославських большевиків зводиться до таких здогадів і міркувань:

1. Тіто справді поповнив „єресь" в обличчі московсько-большевицьких догматичних тез. Це цілком в межах можливостей, бо таку єресь в совєтському царстві кожний і завжди може поповнити теж цілком несвідомо, зглядно там кожному можна таку єресь закинути.

2. Тіто виріс понад лінію, дозволену Москвою. Москва має під цим оглядом відповідну лінію: хто над неї чим-небудь: знанням, авторитетом, спосібностями, чи амбіціями підносить голову, або тільки чуба, тому його безпардонно стинається.

3. Тітові припала сумнівна честь бути першою жертвою неминучої ліквідації всіх тих, які в своїй наївності справді вірять в комунізм, а не в Сталіна. Відомо ж, що загарбавши будьяку нову територію, большевики нищать на ній насамперед правовірних комуністів. Москва стинає їм їхні дурні голови, бо вони, побачивши совєтську дійсність, перемінюються в найбільш запеклих ворогів і Совєтського Союзу і свого уявленого комунізму. Така доля між іншим, зустріла теж найбільш ревних членів комуністичної партії Західної України вже після першої її окупації Совєтами.

4. Шумом-гуком та лайкою з Тітом Сталін намагається відвернути увагу світу від інших рішальних проблем в Совєтському Союзі, або використати Тіта тільки як жертвенного козла та звалити на нього всі внутрішні і закордонно-політичні невдачі і неуспіхи Совєтського Союзу після війни. Протягом цілих довгих років Кремль стріляв, вішав та на каторжні роботи запроторював мільйони „троцькістів" та всіляких інших „контрреволюціонерів", які ані про троцьківство, ані про контрреволюцію зеленого поняття не мали, але коштом яких р'ятовано „революцію'', яку згідно з „вченням" Леніна-Сталіна в кожній загрозі можна рятувати тільки „сто-тисячами на ліхтарні".

5. Ціла авантюра з Тітом є звичайною большевицькою провокацією, подібно, як це було з війною у Фінляндії. Тут допускаємі дві можливості: 1. Москва в цьому до краю напруженому міжнародному положенні намагається дати „капіталістичним плютократам" аргумент, що в Совєтському Союзі не все в порядку та надією, що Совєтський Союз з часом сам розвалиться заставити їх до дальших уступок в совєтсько - західному спорі і психологічно послабити їхню воєнно - оборонну готовість, або 2. Надіями легкої перемоги при допомозі внутрішньо-совєтських безпорядків спровокувати західних союзників до війни.

6. Ціла сталінсько-тітівська авантюра є хитро обдуманим трюком, щоби, проголосивши Тіта еретиком комунізму, ворогом Совєтського Союзу і симпатиком заходу, протаскати його такою контрабандою в ряди „прихильників" Заходу, здобути для нього симпатії і з ними деякі концесії (наприклад Трієст), чого не можна добитись іншими шляхами та взагалі використати його помостом для совєтської підривної політики в рядах демократичних союзників.

Таких і подібних міркувань та здогадів світової публичної опінії на цю тему можна б навести ще багато більше. Без огляду на це, яке з цих здогадів правдиве, на підставі самого тільки факту щирої, чи вдаваної люті кремлівського Зевеса можна зробити два безсумнівні висновки:

1. Так, чи інакше, в Совєтському Союзі та його „сфері" таки справді не все в порядку і 2. Так, або інакше за останньою совєтською акцією мусить критися якесь нове совєтське внутрішне, або зовнішне політичне лайдацтво.

Теж безсумнівним фактом є, що Сталін таки справді має чого сердитись.

Вигибаюча етнічна група

Виборчий рік дав притоку до застанови над зрівнанням щодо громадянських прав ніґрів з білими в південних стейтах. У північних стейтах нема такого вирізнювання білих людей перед чорними, тому цього питання тут у такому виді не видвигають. Зате живе в північних стейтах ще інша група населення, яка в практиці не є повноправна під громадянським оглядом, а в деякій мірі навіть упосліджена. Ця другорядна група, колись свого роду етнографічна нація, господар цеї землі, — це звісні американські індіяни.

Негайно після відкриття Америки Колумбом в 1492 почалася винищуюча війна проти панів цеї землі, що їх помилково Колумб назвав індійцями, яких з часом підо впливом англійської мови прозвано індіянами. Це були племена, що безупину між собою воювали й тому з часом стали жертвою завоювання білих людей, що приїхали з Европи. Після цілковитого їх обезсилення в теперішніх Злучених Державах індіяни попали під опіку федерального уряду на такий лад, як попадають малолітні діти під владу батька або спеціяльного судового опікуна. В засаді індіяни мають свободу й громадянські права, як кожна людина, одначе ці права обмежені. Білі люди пізнають це обмеження в практиці, бо вони, напр. не сміють продавати індіянам алькогольних напитків. Проте індіяни дістають горівку, так, як її діставали американці за часів прогибіції, але з далеко гіршими наслідками для індіян. Горівка є одною з головних причин вимирання індіян.

Правна опіка над американськими індіянами полягає в тому, що уряд опікується резерваціями, тобто землями, на яких живуть індіяни. Так само опікується уряд грішми, які правно є власністю індіян. Ці гроші походять з доходів індіянських земель, як наприклад з комісового від продажу земного олію, що появляється в резерваціях. Часом виграють індіяни процес проти уряду, або проти білих за колишні землі, а тоді відшкодування за такі землі йдуть до каси індіянського племени, одначе під опікою уряду Злуч. Держав. З таких грошей індіяни дістають освіту, медичну опіку й інші услуги, що їх постачає федеральний уряд. Коли взяти це під увагу, то така опіка не є тягарем, а радше маєтком. Так теж гляділи на індіянську справу тоді, коли установляли закони в справі опіки над індіянами (від 1880 р.). Пересічний індіянин живе на резервації. Це звичайно, дуже бідні землі. Це не концентраційний табор, як дехто міг би думати, порівнюючи колишні відносини з теперішніми і вживаючи термінології, виконуваної під час війни. Ніхто з індіян, які живуть в резервації, не мусить там жити. Він може туди свобідно заходити й виходити на зарібки. Це є земля вільна від податків, вона є власністю індіянського племени, одначе під опікою федерального уряду. Племена діставали землю від уряду у признанні їх прав, як первісних мешканців Америки.

Індіянські резервації існують у 26 стейтах. Усіх резервацій є 220, з них деякі з дуже численним населенням. Про їх величину можна б судити з числа індіянського населення. На підставі обчислень Бюра Індіянських Справ при департаменті внутрішніх справ у Вашингтоні тепер живе в Злучених Державах 420,000 індіян, з них 395,000 на континентальній території, а решта в посілостях. Найбільше живе їх в Оклагомі (110,000), дальше в Арізоні (56,000), Ню Мексику (44,000), в Савт Дакоті (31,000), в Каліфорнії (24,000), а напр. у Ню Йорку їх лише 9,000, а в Тексасі 368!

Щодо прав, то вони мають майже всюди громадянські права, включаючи й право голосування, за виїмком Арізони й Ню Мексика, де їм не признають навіть суспільного забезпечення. Одначе це залежне від стейту, а не від федерального закону. Саме тепер ведеться процес в згаданих стейтах за признання їм права голосування.

Глядячи з цеї точки, можна сказати, що індіяни це упривілейована група населення. Вони мають свої землі, мають навіть державну опіку, не мають обовязку платити податків і т. п. Усе це є правда. Одначе їх упослідження полягає в нужденнім стані їхнього життя. За достовірними обрахунками пересічний індіянин заробляє чи дістає на життя лише $34 річно. Навіть, коли йде про вартість услуг уряду для добра американських громадян, то пересічний видаток на громадянина Злучених Держав виносить $300 річно, а на індіянина лише $166 річно. Проти безупинного ограблювання індіян з їхніх земель ведуться часті судові процеси, звичайно з некорисними для індіян результатами. Це спричиняє ще дальше зубожіння індіян.

Дальше нещастя індіян полягає в тому, що вони вимирають. За обчисленнями істориків на території теперішніх Злучених Держав було за часів Колумба 1,150,000 індіян, а тепер, як згадано, їх є лише 420,000. Від часу Колумба минуло вже 450 літ, і від тоді населення землі зросло кільканадцятькратно, а індіян тількикратно зменшилося.

Колись причиною вимирання індіян були безнастанні війни між індіянськими племенами, або між індіянами й білими. Тепер воєн уже нема, індіяни живуть мирно, а проте вимирають. Останніми часами це вимирання припинено.

Найважнішою причиною занепаду є брак освіти. У вільній Америці нема вже місця для диких племен. Поодинокі індіяни осягають вправді навіть наукові ступні, але масова освіта занедбана й це спричинює масовий занепад. Недостача розуміння гигієни і слабе віджививлювання є головною причиною поширювання недуг і зменшування числа народин. Племінне відокремлення загоняє їх у цивілізаційне відокремлення, а це знову стає причиною почуття нижчости, відчуття, що вони не спосібні до викресення з себе вищих культурних цінностей. З цим теж приходить і занепад вищих громадських ідеалів.

Під теперішню пору не брак заінтересування індіяськими справами збоку владни і конгресу. Одначе, як довго не буде домагання поправи своєї долі, збоку самих індіян, так довго ніхто не дасть їм того, що їм як людям і як окремій етнічній групі належалось би.

Олексій Андрієнко.

ПРОВОКАЦІЇ КРЕМЛЯ В УКРАЇНІ

(Авторські права застережені).

12)

Такими шляхами, за яких півтора місяця, до грудня 1942 року, біля Калашника зібралось уже двістіп'ятьдесять партизанів. Були це все майже самі заложники, тобто, як я вже казав, колись переслідувані совєтською владою люди. Між ними я особисто знав сина священика, в свій час замордованого на смерть у його селі, в приміщенні сільради, тільки за те, що він був священиком; знав двох синів Болярського, якого большевики засудили на десять років каторги, і багато-багато подібних інших. Вони не могли бути „совєтськими" партизанами.

Керував загоном Калашник, його політруком став лейтенант Петро Рибаченко.

За осередок свого перебування загін вибрав згадану вже мальовничу Соловйову дачу. Там у яру побудували п'ять добре замаскованих бункерів. У двох тримали награбовану у місцевого населення живність: биті корови, свині, борошно, цукор, у трьох — жили самі партизани.

Матеріяльно підтримував Калашника з його загоном тільки один староста села Шабельного, розташованого на узліссі і зв'язаного близькими стосунками з Соловйовою дачею. Ця підтримка полягала в тому, що часом староста передавав загонові то соли, то самогону, то ще чогось. Пізніше німці, може якраз за ці зв'язки села Шабельного з партизнами, налетіли і знищили село дощенту, спаливши будівлі і перестрілявши доноги населення — від дітей до немічних дідів.

Мав іще загін Калашника зв'язки з селом Білками, де в колишньому совхозі безперестанку варили для партизанів самогон, привозячи його до „штабу" загону — на Соловйову дачу, по двадцять літрів щоденно.

Для ще глибшої характеристики „ідейности" того повстанського руху та тих, хто його підтримував, можна навести один такий дрібненький факт:

Якось лейтенант Рибаченко, їдучи лісом із групою партизанів, зустрів старосту села Шабельного. Не знавши його з лиця, запитав:

— Папашо, кому служиш?

— Удень німцям, а вночі — партизанам, — не вагаючись, відповів запитаний.

— Правильно робиш, старий, — задоволено сказав Рибаченко, і пропустив старосту повз свій загін.

І в відповіді старости була чиста правда. В цьому й полягала вся глибочінь ідейности Калашниківського партизанського руху.

Було в Калашниківському загоні одно популярне тактичне гасло, якого всі ретельно додержувалися:

— „Зробивши діло, тікай на всі боки, а збирайся — в одному місці".

Коли у Калашника набралося вже досить багато людей, треба було починати якісь акції, бо нудно сидіти в дрімучих лісах без діла. А самі вночішні наскоки на села по продукти та худобу для прохарчування людського складу загону, ясна річ, не могли задовольнити невсипущої енергії ані самого Калашника, ані його хлопців.

І першою такою акцією була засідка на новопризначеного крайсландвірта, що мав їхати автом поблизу, ще тоді не знищеного, села Шабельного.

Коли німецька автомашина наблизилась до узлісся, її обстріляли калашниківці із засідки, але що це була перша така акція, обстріляли так несміливо й недотепно, що дали змогу крайсландвіртові, разом із шофером, утікти і зникнути в гущавині лісу. В покинутому ними авті Калашник знайшов шинелю німецького офіцера з погонами й позументами. Калашник одягнув свого політрука Петра Рибаченка в цю шинелю, сам сів за шофера й урочисто проїхався по Шабельному, на очах багатьох сотень пар людських цікавих очей. Цього було досить, щоб слава про геройзм Калашника, якого на власні очі люди бачили в німецькому авті, покотилася широкими хвилями по селах Дашівського, Ситківського і Погребищанського районів:

— Калашник накладає з німцями... Знає дванадцять іноземних мов... Бореться проти комунії... Маскується перед німцями вдень, а ночами винищує їх, як блощиць... Він — за бідних... Де що не відбере, роздає незаможному людові...

Треба сказати, що вже тоді нерви народньої уяви були натягнуті, як найтугіше накручені струни — до того спричинився безнастанний двобічний терор. Вночі на села налітали „партизани", грабували, нищили, мстилися за нібито сприяння німцям, удень ті самі села відвідували каральні німецькі загони — нищили, грабували й плюндрували — за нібито сприяння й допомогу партизанам.

(Дальше буде).

Маківка

Машинрують Стрільці Січовії
на крівавий тан,
Визволяти братів-українців
з московських кайдан...

Цього року знов Український Народ не відбув на Зелені свята свойого паломництва на гору Маківку у Бескидських Карпатах, яку відбував щорічно, щоби схилити голови в побожній задумі й молитві за душі впавщих на цій горі у бою з москалями — Українських Січових Стрільців.

Може однак у 33-ті роковини тієї битви з'являться на Маківці, біля стрілецької могили духові сини УСС-ів, — нове українське лицарство, бійці УПА, — і саме вони віддадуть впавшим на полі слави належну шану від себе й від цілого Українського Народу.

А ми, які на скитальщині можемо тільки думками линути у Рідний Край і з віддалі тисячів кілометрів трівожно надслухувати, як беться умучене серце Українського Народу в Рідному Краю, — у дні тих роковин будьмо Духом одні, зразком народної солідарности та громадської дисципліни. Хай у дні тих Роковин думки наші зедняться з думками наших Сестер і Братів, що залишилися в краю і нині, під московським чоботом, святкують мовчки, потайки, у глибині своїх сердець оті роковини бою УСС з московськими ордами на горі Маківка.

Бій цей, що відбувся у днях 29. IV. — 2. V. 1915 р. був чином великого значіння: від часу битви під Полтавою, — першою великою битвою українського війська з москалями. У бою тім нове українське військо вкрилося невмірущою славою доказуючи, що не цифра, не маса, але Дух та Ідея рішає про перемогу в бою.

Як воно відбулося?

З перспективи часу, особливо, коли ми були недавно свідками тотальної війни, нам видаються оті часи 1915 року під оглядом військової техніки доволі примітивними. Бо саме тоді, на початку 1-шої світової війни австрійці вивчали від мокалів штуки окопуватися, що її москалі засвоїли собі у війні з японцями. А УСС щойно на Маківці дістали польовий телефон, там побачили вони вперше дротяні засіки та познайомились з модерною зброєю москалів: ручними гранатами. УСС не мали в той час власної артилерії, а щойно у 1916 р. дістали свій власний відділ скорострілів та мінометчиків. Заки УСС змірялися на Маківці зі своєю зброєю з московською, — за ними був уже цілий ряд боїв та славних перемог над москалями підчас карпатськгоо походу.

Сформований із добровольців у серпні 1914 р. Легіон У. С. С., зреорганізований й поменшений австрійською владою до 2,500 стрільців, переїхав у вересні 1914 р. на Закарпаття до Горонди і Страбичева для вишколу. Не без глибшого сліду лишалась на душах закарпатських українців оця перша стріча з УСС-ми. Вже 23 літ пізніше хватають закарпатці за зброю в обороні невеликої української держави, Закарпатської України. УСС-и беруть вже в жовтні 1914 р. славну участь в офензиві на Стрий, зводять бої за карпатські верхи: Ключ, Залярський, Комарницьке, Кобилу, за ужоцький перехід і тощо. Австрійський корпус Гофмана, що до нього належав Легіон УСС, став від 11. V. 1915 р. складовою частиною німецької південної армії під командою генерала Лінзінгена.

У цю пору загальне положення на фронті в Галичині було для австрійців неособливе. Московські війська, здобувши Львів, окружили Перемишль й машерували на Краків — створивши рівночасно у Карпатах сильні випадові становища з метою продертися на угорську низину.

Корпус Гофмана, а у ньому УСС довший час видержували нагальні московські наступи у районі на північ і північний захід від Славська, але з гір рушив на доли щойно після пролому російського фронту під Горлицями.

З кінцем березня 1915 р. найшлися оба боєві курінi У. С. С. у сусідстві біля себе оподалік гори Маківки. Курінь 1-ший перейшов до Головецького у долині гірського потока між горами Маківкою а Плішкою. Його завданням було боронити долини між тими обома горами. 2-гий Курінь перейшов до Грабівця Скільського, що лежить у глибокому яру між горами Кливою і Паківкою, — й 1-ший курінь складався з 12 старшин, 383 стрільців, а 2-гий курінь із 11 старшин і 355 стрільців. До них приділено теж і рештки сотні сл. п. сотника Клима Гутковського.

Командантами сотень у 1-му курені були Роман Дутинський, Осип Букшований, Роман Сушко і Зенон Носковський, — а у 2-му курені Осип Будзиновський, Андрій Мельник, Омелян Левицький і Дмитро Вітовський.

Гора Маківка, висотою около 1,000 м. мала три верхи. Її середній верх та північно-західний занимало австрійське військо, — а східний верх, москалі, які на сусідній горі Кливі мали свою артилерію. Австрійські становища були найсильніші від сходу, а найслабші від північного заходу.

На кілька днів перед битвою на Маківці австрійське командування довідалося про те, що москалі готують наступ на австрійські становища на Маківці. Поки австрійці приготовлялися для відбиття ворога — московські війська ніччю з 28. на 29. квітня 1915 р. ударили на праве крило, — але лише сподвидню, бо властивий удар пішов на ліве крило, де москалям удалося зайняти північно-західне узбіччя і верх гори Маківки.

На рятунок своїх становищ, австр. командування кидає У. С. С-ів. 1-ший курінь машируе на ліве крило в напрямі півн. західнім, а з 2-го куреня сотні Будзиновського, Мельника і одна чета сотні Ом. Левицького займають становища між східним верхом і середнім.

Було це дня 29. квітня між год. 4—6 вранці, коли УСС-и 2-го куреня стали гірськими зворами підходити на свої становища. Свитало. Робився день. — Хоч кругом видно було перші весняні проблески — дерева пускали пучки, — цвіли перші квіти, — та всетаки північні збіччя Карпат були ще під снігом, що топився і всіми гірськими ярами спливав у бурхливі карпатські потоки. На стрілецьких молодих лицях видно було скупчення, повагу, як все, перед боєм. Між стрільцями було чимало гуцулів уроженців гір, — бачилося нерідко у рядах біля себе братів. А навіть жінку-стрількиню хорунжу Олену Степанівну, що проводила четою.

Із московських становищ посипався на УСС град куль. Стрільці кинулись на землю і підсувались в напрямі до ворога. Згодом УСС вистріляли усі свої набої. Користаючи з того, московські відділи стали окружати сотню Будзиновського. У критичному моменті наспіли їм і поміч від чет Сушка, Свідерського і Яримовича. УСС кидаються пробоем на ворога. Їх не стримує ні ворожий крісовий вогонь, ні ручні гранати. Багнетами на своїх крісах УСС промощують собі шлях до ворога. Москалі в утечі.

Також і 1. курень перемагає ворога, — викидає його із півн. західного збіччя гори Маківки, де москалі залишають около 200 убитих і ранених і декілька скорострілів. В утечі, чимало москалів топиться у бурхливих водах потока Головчанки.

Зі стрільців упали на полі слави Михайло Мицканюк, Василь Ілчук, Мих. Білаук, Дм. Савчук, Федь Ткачук, Василь Палійчук, — ранених було коло 20.

Другого дня, себто 30. IV., москалі, після артилерійської підготовки рушили знову на праве крило обсади Маківки. УСС відпирають московський удар та відповідаючи противударом захоплюють 173 полонених і кілька скорострілів. Найзавзятіший бій за Маківку розіграався дня 1. V. 1915. Москалі заатакували праве крило становищ. Самого верху боронили ополченці перемішані четами УСС з сотень Будзиновського і Мельника. Москалі пробували тихцем захопити стрілецькі окопи, але УСС їх відкинули з великими втратами для ворога. Тоді, біля 7-мої год. ранку, москалі стали обстрілювати з кільканадцяти батерій верх Маківки. Валились столітні смереки, стогнали ранені Карпати. Іздолу стала посуватися у верх сіра, московська маса. Ціле узбіччя гори миттю вкрили папахи й шинелі. Москалі йшли поволі, без стрілу, якби з резигнацією і східним фаталізмом — на смерть.

Цей живий, людський таран перейшов через дротяні засіки. Тоді з московських рядів посипались у стрілецькі окопи ручні гранати. Розлягся голос москалів: Урраа! Але одна із чет сотні Будзиновського рванула на верх і звідтіля стримувала якийсь час наступаючу ворожу масу. Стріли УСС не хибляли цілі. Однак ворог вже йшов лівим, небезпечним крилом і треба було, щоб непопасти в полон, — уступити. Московська маса захопила верх Маківки й частину хребта гори. У московський полон попало кілька австрійських сотень і частина сотні Будзиновського та Мельника. Ситуація стала грізною. Московський прорив ширшав виповнюючись новими лавами москалів. У цю хвилину, на полі бою появився 1-ший курінь УСС і дві сотні мадярських новобранців. Мадяри і рештки обох сотень 2-го куреня УСС рушили на верх Маківки, а сотні 1-го куреня пішли атакою ліворуч. Заграли австр. мерзери 30 цм. Застогнала земля, тисячним гомоном обізвались Карпати. Ворог держався на позиціях завзято — розбиваючи мадярських рекрутів, які розбрилися по лісі.

Тоді УСС пішли вперед. Два рази вони заломлювалися в ворожому вогні, але за третім разом, вони вдираються у московські становища, де розбивають два московські полки, густо часто застелюючи поле бою московськими трупами.

Битву за Маківку виграли УСС.

Це була славна перемога стрілецької зброї. Впало в цьому бою около 30 наших хлопців й коло 50 було ранених. Згинули геройською смертю браття Олекса і Юра Григорчуки, Михайло Дячук, Борис Ткачук, Танас Дупрейчук, Кость Попенюк, Дмитро Формусяк, Федь Капин, Іван Лаврук і другі. — У битві відзначилися старшини Артимович, Мельник, Каратницький, Кучабський, Яримович, Степанівна, Яремкевич, Гнатевич, Коберський, — стрільці: Радович, Петрів, браття Зівинюки і інші.

Даремне наступного дня кидало московське командування нові свої частини на Маківку. УСС Маківки не віддали.

Перемога УСС на Маківці показала, що може доконати обєднана ідеєю визволення свойого народу, — горстка людей.

Дня 2-го травня 1915 р. командуючий австрійський генерал у наказі до УСС-ів сказав: „Українці! Повні гордощів можете дивитися на ваші найновіші геройські вчинки. Ви є вибраним відділом!"

Минуло кілька десяток літ. Братня стрілецька могила на Маківці стала тим джерелом, з якого Український Народ відбуваючи до неї щорічно паломництво, черпав невмірущу, вічну силу Духа.

З Легіону УСС залишилося сьогодні при житті яких дві сотні людей. Вони на еміграції, розкинені тут і там. Час посріблив їх голови, очі їх втомлені десятками літ життя повного труду і посвяти для України. Вони скромні, здисципліновані як все, обєднані одним стрілецьким духом, — так як тоді, коли боролися у рядах Легіону УСС, чи відтак у відділах Української Армії.

Ростуть нові покоління. Може вони будуть щасливіші за батьків. Може вони здобудуть назавжди Українську Державу, що ми мали її в рр. 1917-1920. Тому стрілецькі очі глядять з гордістю на хоробре лицарство наших останніх часів — на У. П. А.

Річниця Маківки кличе нас усіх українців до обєднання й здобуття Української Державности.

Цього вимагають від нас теж і душі Лицарів поляглих перед 33 роками на горі Маківці.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ГАРТФОРД, КОНН.

Бенкет на привитання імігрантів і допомога скитальникам.

У неділю, 6. червня б. р. влаштував місцевий Український Горожанський Клюб у власній домівці бенкет на привитання новоприбувших іміграантів, яких в останньому часі біля 30 душ поселилися в нашій громаді. Дві гарно прибрані залі Клюбу при застелених столах наповнили члени й гості. Серед дружнього й веселого настрою, при взаємній виміні думок, щирого сміху, співу народних пісень та патріотичних річевих промов забавлялося товариство до пізного вечора. Не осталися без належної уваги й діти, яких приміщено в третій кімнаті.

Бенкет відкрив М. Горнат, який вміло ввесь час виконував обовязки товстместра. З черги голова Клюбу, Степан Горнат, привитав усіх членів і нових імігбрантів, взиваючи їх стати спільно до народної праці.

В імени нових імігратів відповідав В. Кебуз, дякуючи за гарне прийняття та за щире, братерське відношення і першу поміч, яку зазнали новоприбувші від української громади. Переповів історію наших давних політичних еміграцій та причини і стан сучасної, вказав, яку корисну працю і поміч для добра і визволення поневоленого народу може принести свідома й активна іміграція.

Від зорганізованої американсько-української молоді промовляв її провідник О. Ярошевич — про культуру укр. народу, любов і працю для батьківщини. Від новоприбувшої молоді, панна Ірина Гомотюк дякувала за привитання і за велику допомогу американських братів для рідного краю перед війною, а в теперішній час для скитальців на чужині.

Он. Курко висловив радість щодо народної праці стають нові сили, які будуть продовжувати зачату працю старого покоління. Гарячими словами взивав до активної помочі українським скитальцям, а від себе обіцяв дати працю і приміщення для кілька осіб.

П. Дерлиця і інж. В. Ґлова говорили за дійсне поєднання та заохоту до посиленої праці в наших організаціях.

На кінцевий зазив п. Кебуза проведено збірку на фонд допомоги скитальцям, яку колектували: Ірина Гомотюк і О. Ярошевич. Вислід збірки: 69.50 дол. вислано до ЗУАД. Комітету. Відспіванням національних гимнів закінчено бенкет.

Бенкет пройшов під повним моральним і матеріяльним успіхом. Виявилось, що так багато лежить на серці людям і як стара так і нова іміграція, має взаїмно собі багато до висказання для кращого зрозуміння і пізнання себе.

Признання і подяка належиться Українському Клюбові, що зорганізував цей бенкет для взаємного пізнання себе й намічення плянів праці на найближчу будучність. Учасники бенкету, не тільки, що провели час серед милого настрою, але також підбадьорені на дусі, скріплені вірою у власні сили, постановили в душі працювати у своїх установах для добра громади й народу.

Слід при тому згадати, що в останньому часі по приїзді нових сил, зорганізовано при Клюбі Аматорський Гурток, який веде підготовку до театральної вистави під керівництвом фахового режісера Ст. Гарасимова. Р'івнож ведуться курси національних танців під проводом М. Мединського, а востаннє намічено організацію хору під проводом Е. Гомотюка; що у великій мірі скріпить і оживить діяльність нашої громади.

В місяці квітні відбувся в Гартфорді концерт в честь Т. Шевченка, в травні Свято Матері при гр.-катол. парохії, при активній допомозі теж нових імігрантів.

Жертви з переведеної збірки на бенкеті: по $5: О. Курко, Кат. Курко, С. Янішевська, Б. Ковальський, Грот, М. Фединшин; В. Кебуз $3; по $2: С. Горнат, М. Кирлі, А. Стефанів, О. Ярошевич, інж. Ґлова, Гринчук, В. Солецький, Березій, І. Гнатюк; по $1: М. Горнат, І. Гомотюк, Дерлиця, Мединський, Фіярчук, Янушевський, Ясінчук, Е. Гомотюк, М. Мельникова, Дзядик, О. Кучер, О. Кармазин, Скоробогатий, Сикура, Охрим, Дерик, Ґреґус, Пубійо; дрібними 50 ц. — Разом $69.50.

Учасник.

Що писала "Свобода" тому 40 років?

2. липня 1908 р.

ПРОЄКТИ НА X КОНВЕНЦІЮ У. Н. СОЮЗУ НА 7. ЛИПНЯ У ФИЛАДЕЛФІЇ.

Братство Пресв. Богородиці, від. 123 у Скрентоні ухвалило такі проекти: 1. щоб перемінити Союз на Запороже, а братства чи відділи на курені; 2. щоб змінити назву „Литл Рошіен" на „Юкрейнієн"; 3. щоб орган Союзу, газета „Свобода", перейшла на власність Союзу, а не була в руках приватних осіб, котрі нераз дописі конфіскують, та щоб „Свобода" виходила двічі на тиждень; 4. щоб запросити еп. С. С. Ортинського на конвенцію і на покровителя Союзу.

СПИС ВІДДІЛІВ НА КОНВЕНЦІЮ У ФИЛАДЕЛФІЇ.

Екзекутива У. Н. Союзу, за підписами К. Кирчова як предсідника і Т. Лабовського як секретря, подає виказ відділів, які висилають делегатів на X конвенцію у Филаделфії. Коло кожного відділу є імя делегата і число голосів, яке він представляє в імені відділу. Делегатів є 178 з 199 голосами. Замітне при тому, що з списку відділів находяться два відділи (з Чатарой і Повгаттан) з стейту Вест Вирджінія і два з Алберти в Канаді, а це з Веґривил і Едмонтону. Канадійські відділи делегатів не вибрали, хоч уряд оголосив, що кошти делегатів будуть покриті з каси Союзу, а не відділу.

ПОВЕДІНКА З УКРАЇНСЬКИМИ ПОСЕЛЕНЦЯМИ В КАНАДІ.

Орест Жеребко пише ширший допис з Канади, в якому підносить закид, що теперішній ліберальний уряд утримує поліцаїв і лісничих, які страшать українських поселенців, що їх викинуть із землі, яку вони дістали перед кількома роками й обробили. Один такий випадок, що трапився в окрузі Дофин, у провінції Манітобі, доказує автор афідевитом, що його підписав фармер Іван Склепкович. Погрози відносилися до нього самого і до 9 інших фармерів сусідів. Кінна поліція приїхала до поселенців і грозила їм викиненням. Опісля у сусідів почали горіти будинки. В цю справу вмішалися сусідні газети, оприлюднили ці факти і вислали зажалення до парляментарних послів, які обіцяли цею справою зайнятися. Автор дописі каже, що це роблять службовики на доручення лібералів, які хочуть приневолити населення голосувати на їх кандидатів.

СИМВОЛ УСПІХУ — ОСЕЛ!—Як відомо осел є „символом" Демократичної партії, так, як „слон" Республиканської. Цей осел, що його бачимо, є покищо в Шікаґо, але незабаром прибуде до Филаделфії на контенцію Демократичної партії. Подарували його демократи з Лас Веґаз, Невада.

Д-р мед. Осип Берест.

РЕНТГЕН

З циклю: Від Гіппократа до ізотопів.
(Шляхом великих здобутків в медицині).

Рентген кормового проводу.

Кормовий провід досліджуємо Рентгеном звичайно рано, якщо пацієнт впродовж 8 годин не приймав ніякої поживи і жолудок є порожній. Щоби стравовід, шлунок і кишки, можна було прослідити в Рентгені, пе пацієнт т. зв. контрастову речовину, яка складається з 100—200 гр. білого порошку (звичайно соли барію) розпущеного в 1/4 літра літної води. Давніше примінюваний до цеї цили бізмут, залишено, задля його трійливих свійств. В цей спосіб бачимо під Рентгеном як темну тінь стравохід, шлунок, на якому прослідкуємо його величину, положення, форму, та дванацятипалочну кишку. з їх евентуальними хорбливими змінами. Веред шлунка (улкус вентрікулі), що на нього хворіє так багато людей, представляється в Рентгені як випуклина стіни шлунка (ніша) різної величини. Рак (пістряк) виказує перерву (дефект) в тяглій тіні шлунка. Залежно від часу, який минув від часу приняття контрастової речовини, обслідовуємо тонку кишку, грубу з її хробаковидним парістком (апендікс), вихідну кишку. Шлунок опорожнюється з барією після 2 годин. Після 24 годин тонки кишки зовсім порожні. Після цього часу барієм находимо лише в грубих кишках. Особливим способом досліджування Рентгеном грубих кишок є леватива з барієм. В цей спосіб досліджуємо рака вихідної кишки. Звичайно після пересвітлення кормового проводу слідує **ф і л ь м о в а** знимка цеї його части, в якій находимо хворобові зміни.

Рентген жовчевого міхура.

Жовчевий міхур досліджуємо тільки за помочею рентгенівської знимки. **(Холецистографія).** Таку знимку робимо звичайно при помочі контрастової р е ч о в и н и **(Иодтетрагност, біліселектан),** яку пацієнт приймає у вечір в виді пігулок чи розпущених в воді. Наступної днини рано робимо рентгенівську знимку жовчевого міхура. Коротша метода впроваджувати ці средства до жили пацієнта, В цей спосіб можемо виказати при помочі фотографії різні хорбливі зміни жовчевого міхура, найчастіше каміння.

Рентген сечових органів.

Рентгенівську знимку сечового міхура робимо після виповнення його гумовою руркою (катетером) 20% рідиною брому. **(Цистографія).** Виказує вона каміння в міхурі. запалення туберкулозу, інородні тіла і т. д.

Нирки можемо фотографувати Рентгеном або при помочі контрастових середників або без них (т. зв. пуста знимка). контрастові середники можемо впроваджувати дожильно **(Уроселектан, Пераброділь,** що є рідиною солей йоду). Ці речовини виділяються в нирках вже по 10 хвилинах і по цім часі можемо робити перші знимки нирок і сечоводів. Є це т. зв. **дожильна піельографія.** Другий спосіб т. зв. **ретроградної піельографії** технічно дуже складний і його може виконати лише лікар докладно з цею методою обзнакомлений. (Специяліст хворіб нирок — урольог), Для цеї цили впроваджуємо через сечівник до сечового міхура металеву руру звану **цистоскопом.** Вже саме впровадження цистоскопу вимагає великої вправи. Ще тяжче впровадити через цистоскоп тоненькі кавчукові рурки до сечовиків. Діється це під контролею зору лікаря, при помочі оптичного приладу (призми, лямпи), вміщеного в цистокопі. Якщо вже рурки (катетри) в сечоводах, впорскуємо через них до нирок контрастові речовини, що є солями йоду, брому, або торіюм. Тепер слідує рентгенівська знимка нирок і сечоводів, на якій можна бачити різні хворобові зміни як: камені нирок, сечоводів, запалення, туберкулозу, рака.

Рентген статевих (полових) органів відграває ролю передовсім у жінок. Так звана **гістеросальпінгографія** полягає на впровадженню за поміччю відповідного інструменту до матиці контрастової рідини (йодована олива) після чого слідує рентгенівська знимка. На такій фотографії бачимо матицю і яйцепроводи з евентуальними хворобливими змінами.

Рентген головного і спинного мозку.

Рентген мозку є одним з головних помічних засобів в ділянці хірургії мозкової системи, званої **неврохірургією.** Є це одна з новіших віток хірургії.

Енцефальографія полягає на впровадженню голки через потилицю між малий мозочок і довгастий мозок, через яку вдмухуємо до великої мозкової комори повітря. Слідує рентгенівська знимка мозку.

Вентрікульографія, це рентгенівська знимка бічних шлуночків (комір) мозку, після впровадження до них голкою повітря.

А р т е р і о графія мозку, це рентгенівська фотографія мозку, після впорскнення контрастової речовини (торотраст) до артерії на шиї, яка має свої розгалуження в мозку.

При помочі цих способів можемо виказати Рентгеном такі захворіння мозку, як рака, склерозу судин мозку, водоголовля і т. д. Має це велике значення для операцій на мозку. **Міельографія,** це рентгенівська фотографія спинного мозку після впорскнення до спинного каналу контрастової рідини, звичайно йодованої оливи.

Рентген кісткової системи.

Непримінення Рентгена (фотографія) при зломанях костей і звихненнях суглобів, було б нині блудом лікарської штуки. Блудом, який міг би мати для лікаря навіть прикрі правні наслідки. Рентген виказує також всілякі захворіння костей суглобів, захворіння ямин чола і носа, захворіння середнього вуха. Кожній знає нині, чим є Рентген при лікуванні зубів. Останніми часами примінюється також Рентген в поліжництві для розпізнання вагітності, та для усталення положення плоду.

В цей спосіб пізнали ми способи розпізнавання недуг за поміччю Рентгена **(Рентгенодіягностика).**

Лікування проміннями Рентгена.

Дугий великий обсяг примінювання промінів Рентгена в медицині, на лікування Рентгеном **(Рентгенотирапія).** Полягає вже на насвітлюванні промінями Рентгена або хворих місць (запалення шкіри, рани шкіри і поодиноких органів, недуги крови і лімфатичних залоз і т. д.) або цілого тіла. Особливе значіння має Рентген для лікування рака. Тут примінюємо часто насвітлювання проміннями Рентгена псля операцій рака для нищення ракових клітин.

Пошкодження з промінів Рентгена.

Проміні Рентгена можуть легко пошкоджувати людський організм. Пошкодження ці можуть бути місцеві, або загальні. Місцеві пошкодження тіла (вереди на шкірі) виступають при частішому пересвітлюванні проміннями Рентгена надто вразливого організму. Загальне пошкодження передовсім статевих залоз і крови виступає у лікарів і помішничого персоналу, занятого в рентгенівській робітні.

Заки винайдено способи охорони перед пошкодженням проміннями Рентгена (докладна ізоляція Рентгенівської лямпи і каблів проводів, фартухи і рукавиці з гуми і олова для лікарів) богато дослідників промінів Рентгена заплатило свій запал для науки каліцтвом, а то і смертю. Є іронією судьби. що ставиться памятники і називається героями великих полководців, божків війни, які свою славу здобули кровю і життям тисячів, а то й мільйонів людських одиниць, а цих, що життя своє поклали на полі науки для рятування здоровя і життя своїх ближніх, мало хто знає, мало хто згадає. На цьому місці згадати хочу нашого великого лікаря, бл. п. проф. Маріяна Панчишина у Львові, в якого я бачив також руки ушкоджені Рентгеном. Хто знає наскільки й інші пошкодження Рентгеном причинилися до його передвчасної смерти.

Історія відкриття промінів Рентгена.

Є подібне до історії інших великих відкрить у медицині. Від своїх примітивних початків, коли Рентгена примінювано лише для розпізнавання зломань костей і пізнання шпильок чи голок в тілі, розвинулася наука про Рентгена в окрему галузь медичних наук — **Рентгенольогію.**

Відкриття Рентгену переходило також свою добу ентузіязму, коли здавалося, що обсервація **х в о р о г о з л и ш н я** справа.

Вистачить недужого підставити під машину — Рентген і діягноза готова. Але з часом показалося, що різним недугам відповідають такі самі рентгенівські о б р а з и. Для рентгенівської діягнози потреба дуже часто, скажім звичайно, цілости всіх клінічних дослідів. Позатим Рентген не завжди в силі виказати дрібні або початкові хворобові зміни. Наведу такий знаний мені з практики приклад: Тринадцятьлітній хлопець захворів нагло висодою гарячкою. З причини болів кости нище коліна, виконано рентгенівську фотографію, яка не виказала ніяких хворобових змін. Тому, що стан хлопця не кращав, покликано одного відомого хірурга. Він діткнув хоре місце і розпізнав запалення кости. Коли йому подано рентгенівську знимку кости, на якій не було ніяких змін, він велів зробити другу знимку. Друга знимка виказала дійсно запалення кости. Приклад цей — наглядно показує, що навіть найкраща машина не є в силі заступити людської думки.

Коли поставити питання, чи давніші лікарі без знання Рентгена були гірші від нинішніх, мусимо відповісти, що вони хоча не знали промінів Рентгена, але зате мали більший дар лікарської обсервації, якого не мають нинішні лікарі. Тому то не були вони гіршими лікарями від нинішних. До того надто велика віра в машину і техніку веде до механізації і занепаду поступу людського духа.

Інсбрук, травень 1948.

Шукають своїх рідних

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа доконче подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

За листами чи дресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

• • •

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

14,958 Микитин Івана с. Олекси з с. Негівці (Калуш) від Микитин Магдалини д. Миколи.

14,959 П-ни Хомин, (що брала участь у зїзді Укр. Молоді) Слободян Данила сотника від Хомин Андрія.

14,960 Синишин Петра і Павла з с. Лінина Велика (Старий Самбір) від Цибаняк Василя.

14,961 Шмігельськьий Михайла і Андрія від Куриляк Данила з с. Коропець (Бучач).

14,962 Кліментович Іван (нац. Чех) з Винниці (Украйни) від Дацків Ольги зам. Стаух.

14,963 Якимиха Івана і Мацька з с. Старе Село (Любачів) від Якимиха Катерини.

14,964 Мороз Олекси і Пилипа стрийків з с. Завязаних Ляшок (Рудки) від Гриндик Олени, батька Онуляк Івана з с. Торського (Заліщики) від Онуляк Стефана.

14,965 Мандзій Яцка, Теодора, Теклі і Марії, Мельник Анастазії з дому Мандзій, діти Кирила в с. Свободи Золотої (Бережани) від Рудик Теодозії.

14,966 Знакомих з Камянки Струмилової, Деревян та Соколі від Фік Марії (вдова по учителю).

14,967 Бараник Марії замуж. Дармохвал і Бараник Анни від Бараник Михайла з с. Яблониця Руська (Березів).

14,968 Кревних, Лисків з Полюхова від Фік Галини вамуж. Польовик з Камянки Струмилової.

14,969 Рідних і знайомих в с. Кіданці (Збараж) від Фижик Надії зам. Вітрик.

14,970 Рідних і знайомих з с. Плугів (Золочів) від Вітрик Андрія.

14,971 **До таборових Управ в Европі: Від відділу розшуків при ЗУАДК.** Просимо повідомити по таборах, що Глинянську Анну шукає тітка з Америки Суходольська з дому Глинянська.

14,972 Вовк Григорія з с. Угерці, Лісняк Катерини з с. Рудика (Лісько) від Вовк Антона.

14,973 Сеньковський Миколи батька, Писарський Гриця вуйка від Сеньковський Иосифа.

Голоситись на адресу:
UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661, Philadelphia 5, Pa.

ВІЧА НА 50-ТИСЯЧНИЙ ФОНД УКК.

Дальші віча на фонди, потрібні на продовження політичної акції Українського Конгресового Комітету, відбудуться в таких громадах:

Нортгемптон, Па. Неділя, 4. липня, зараз по Службі Божій в галі української катол. церкви. Реферуватиме д-р Лонгин Цегельський.

Питсбург, Па. (Савт Сайд). Неділя, 4. липня, година 5. пополудні, в галі української катол. церкви. Буде реферувати ред. Богдан Катамай.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться 4. липня зараз по Сл. Божій, у гали церковній. Просимо членів прийти на означений час, бо є важні справи до полагодження. — И. Кравчук.

ТУРЕЧЧИНА БАЖАЄ ФОРМАЛЬНОГО СОЮЗУ З АМЕРИКОЮ.

Анкара, Туреччина, 1. липня. — Турецький міністер закордонних справ Садак заявив вчора під час одного інтерв'ю, що Туреччина бажала б з'ясувати свої теперішні дружні стосунки з Америкою формальним союзом. „Сьогодні ми є більше, ніж союзниками Злучених Держав" — говорив міністер, заявляючи, що його країна бажала б це закріпити ще формальним договором. При цій нагоді він вияснив мирні цілі та приязні стосунки Туреччини до інших країн, головно до Греції та до західно-европейських держав, об'єднаних оборонним договором в Брюсель.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ПОШУКУВАННЯ

ПОШУКУЮ на скитальщині синів своєї сестри Анни **ВАСИЛЯ і ІВАНА АРТИМ,** котрі походять зі села Дрогобичі, пов. Бібрка. Хто про них знає, або вони самі, прошу зголоситись на адресу:
PAUL KOWALCZUK,
124 E. 4th St., New York, N. Y.
U. S. of America.

ТАРЗАН, ч. 1875. Вірність Тіни.

З трівогою прислухувався Крис, як його два цінні горилі втікали щораз дальше посеред хащів.

Одначе Тарзан склав плян. Висадивши Тіну на свої плечі, він виліз на гиляку. „Ходіть за нами" — порадив він іншим.

Опісля горішніми галузями він гнав уперед так швидко, як досі не міг уявитисобі навіть найзручніший цирковий актор.

Інші йшли за ним поволі, а Тарзан зіскочив саме перед носом Кунґу й Кілі.

Кунґу думав, що Кіля в небезпеці, й тому він замірився до нападу.